

Український ВІСНИК

E-mail:
ukrainskyi.visnyk@gmail.com

Т. Шевченко

Часопис Союзу Українців Румунії. Рік видання XXI. № 3-4 (лютий) 2014

СЛАВА УКРАЇНІ! ГЕРОЯМ СЛАВА!

Прочитайте:

- ❖ Євромайдан = Революція
- ❖ День Соборності України в Сучаві
- ❖ До 200-літнього ювілею Тараса Шевченка
- ❖ Необдуманість і стереотипність
- ❖ Маємо бібліотеки. Та чи маємо читачів?
- ❖ Де проживають задунайські українці (IV)
- ❖ Найстаріший балківчанин
- ❖ Сторінку письменника
- ❖ Перший вечір нової літстудії
- ❖ Дитячі сторінки

«Я єсть народ, якого Правди сила
ніким звойована ще не була.
Яка біда мене, яка чума косила! –
а сила знову розцвіла».

Павло Тичина

Ось вже три місяці, як увага всього світового суспільства прикована до України. Можливо, спочатку, коли все тільки починалося, вона не була такою пильною, бо у наш неспокійний час чимало мітингів, страйків та інших протестних заходів по усіх усядах ледь не кожен день. Але події в Києві набрали несподіваних оборотів.

НАРОДЖЕННЯ ЄВРОМАЙДАНУ

А все почалося 21 листопада минулого року. Невдовзі після оприлюднення Прем'єр-міністром України Миколою Азаровим рішення Уряду про призупинення процесу підготовки до укладання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, люди почали самоорганізовуватися, головню через соцмережі, і вже під вечір того ж дня почалася перша акція на Майдані Незалежності в Києві, одразу ж отримавши назву Євромайдан. Таки того ж вечора подібні акції розпочалися й в інших містах України.

Цікаво, що початок протестів на Євромайданах по всій країні майже співпав із річницею Помаранчевої революції, бо рівно на 9 років раніше, 22 листопада 2004 року розпочалися протести проти фальсифікацій результатів президентських виборів 2004 року. Тоді український народ відстоював свій вибір. Цього ж разу все було інакше. Із розмов з друзями, знайомими в Україні, можу зробити висновок (підкреслюю, що цей висновок роблю лише на основі думок мого кола спілкування, хоч і далеко не вузького, і не можу стверджувати, що це є позиція всього українського народу), що відмова Уряду України від європейського курсу розвитку – не основна причина початку Євромайдану, вона стала останньою каплею в бокалі незадоволення людей, яке виплеснулось хвилею обурення проти діючої влади. Ніхто не сподівався, що після євроінтеграції України з Європи почнуть текти ріки меду. Людям було потрібне інше: новий вищий рівень суспільства, в якому діяло б законодавство, в якому демократія була б не фальшивою, а діючою. В таких умовах корупція, беззаконня, крадіжки державних коштів якщо і не зникають повністю, то зводяться до мінімуму, бо «Україна, – як сказав журналіст, телеведучий Роман Скрипнін, – не бідна держава, а пограбована».

Вже за кілька днів від початку акцій протесту масові мітинги охопили всю країну, а кількість учасників Євромайдану в Києві становила уже десятки тисяч. Почали проходити мітинги на підтримку Євромайдану у містах Італії, Франції, Великобританії, Німеччини, Польщі, Чехії, Швейцарії, Норвегії, Швеції, Угорщини, Литви, Грузії, Канади, США та ін.

ПРОТИСТОЯННЯ

Перші сутички між мітингувальниками та спецпідрозділами «Беркуту» в Києві сталися ще 24 листопада, напередодні саміту у Вільнюсі. Мітингувальники відбили атаки силовиків, але внаслідок сутичок кілька десятків мітингувальників були арештовані. Протягом наступних днів у Києві і по містах, де проходять акції протесту, продовжуються арешти.

Та найбільший резонанс не лише в Україні, а в цілому світі (головню, серед правозахисників) викликав силовий розгін мирного протесту на Майдані Незалежності у Києві вночі 30 листопада 2013 року. Коли відбулася акція силовиків, на площі Незалежності залишалося близько 400 протестувальників, переважно студентів. Внаслідок дій «Беркуту» постраждали щонайменше 79 осіб. Відеосвідчення надзвичайно жорстокого побиття мирних протестувальників наступного дня трансливалися телеканалами по всьому світі.

Та найбільше вразило безглузде пояснення владою своїх дій. За повідомленням начальника прес-служби управління МВС у Києві, силовий розгін мітингуваль-

ЄВРОМАЙДАН = РЕВОЛЮЦІЯ

ників із Майдану Незалежності в ніч проти 30 листопада було проведено, щоб забезпечити безперешкодний проїзд техніки для подальших робіт з підготовки до Новорічних свят (себто встановлення ялинки, яку пізніше у народі прозвали *Кривавою ялинкою*).

Ці події не лише не залякали протестувальників, але дали імпульс до нової хвилі протестів і стали приводом для створення Штабу національного спротиву.

Мабуть, зрозумівши, що велику роль у протистоянні з Євромайданом грає підтримка мітингувальників з боку громадськості, як української, так і світової, влада почала війну з тими, хто доносив правду до широкої громадськості. 22 випадки побиття українських та іноземних журналістів у Києві були зареєстровані лише за один день. Всього постра-

ждало 40 журналістів, фотокореспондентів та операторів. Але не всі звернулися до медичних закладів, були і випадки незадокументовані. Журналісти намагалися продовжувати знімати і хоч казали, хто вони, показували силовикам посвідчення, їх все одно били кийками та ногами, трошили професійне обладнання: фотокамери, спалахи до камер, мобільні телефони, при чому робили це навмисно, організовано та групами.

Влада чи не могла, чи не хотіла зрозуміти, що чим більший і жорстокий тиск чинить на євромайданівців, тим більший супротив викликає. Продемонструвавши свою повну некомпетентність в управлінні державою, чим і викликала утворення Євромайдану, протягом тримісячних подій в Україні довела свою неспроможність спілкуватись з народом, остаточно викрила свою диктаторську суть. Були застосовані методи придушення Євромайдану, які суперечать всім нормам прав людини, були застосовані негідні методи, як організування нелегальних груп провокаторів і спонукання до конфлікту між громадянами країни, головню між західними і східними регіонами, але навряд чи хтось міг бодай припустити, що проти мирного населення буде застосована вогнепальна зброя, тим паче, що в Європі це сталося вперше під час Грудневої революції в Румунії 1989 року.

НЕБЕСНА СОТНЯ

Коли прийшли вісті, що Майдан переміг, а президент Янукович покинув Київ, чи, як було сформульовано у Верховній Раді України, самоусунувся від виконання обов'язків, звичайно, радість була. Але не така, на яку сподівалися всі, хто обороняв Євромайдан, і всі, хто його підтримував. Не така, як малювалося в уяві, коли мріяли про перемогу. Ця радість затуманювалася сумом, бо дорогу ціну було заплачено за перемогу. 82 чоловіки (за останніми даними) загинули внаслідок кульових поранень, отруєння газами і побиття; 18 – пропавші безвісті. Кілька померли через пневмонію, захворівши після того, як на мітингувальників направили струї холодної води (взимку!). В народі їх назвали Небесною сотнею. Важко передати на словах, що відчуваєш, коли дивишся кадри з пораненими і вбитими, коли розумієш, якого болю і суму коштувала перемога Майдану. Але сьогодні зовсім іншого емоційного заряду набуває таке звичне для українців вітання «Слава Україні!» – «Героям слава!». Сьогодні нам випала честь бути сучасниками цих героїв. І весь український народ тепер має

обов'язок зробити все можливе, щоб їхня смерть не була даремною. І ще один – щоб винуваті були покарані, бо не можна залишати безкарним такий злочин, бо скільки батьків і матерів втратили своїх дітей, скільки дружин втратили своїх чоловіків, скільки малих дітей втратили батьків. А скільки ще поранених, покалічених, понівечених?

Революція в Україні не просто скинула диктаторську владу, вона ще має стати уроком для майбутньої влади, для майбутніх політиків, бо народ пильно буде стежити за їх діями і вчинками на землі, а Небесна сотня – з неба.

Ірина МОЙСЕЙ

Становлення будь-якого народу в його етноміфах пов'язане із Божою волею, і цій істині, здається, вже ніхто не суперечить. Суперечки і незгода почалися разом із створенням держав. Це означало визначати кордони/границі, а такого Бог не сотворив!...

Усвідомивши, що все оточуюче є створене Всевишньою Божою Мудрістю, людина усвідомила і себе божим сотворінням, і землю/територію, на котрій народилась і жила, завжди називала рідною – належною її роду. Яку глибинну істину містить в собі вислів «корінний народ»? Звідси, вважаю, походить оте неймовірно сильне почуття приналежності/власності землі, не знищене ніякими імперіями або колективізаціями. Звідси походить і ота безмежна любов до рідної землі/країни.

*

Соборність України відбулася не як гучна історична подія, не як завершення великої воєнної перемоги над ворогами. Ось як занотує цю величаву подію українського народу історик Наталія Полонська-Василенко: «Україна, затиснута між двома потужними силами – Антантою з півдня і большевизмом з півночі – не мала сил для боротьби. Військо розбіглося, ширилося безладдя. В таких умовах пройшла майже непоміченою подія, яка мала велике ідейне значення: свято Соборності України. 22 січня 1919 року на Софійській площі проголошено злуку УНР з ЗУНР» (Історія України, том II, Київ, 1995, ст. 519).

Український народ боровся за свою соборність душею, духом і з зброєю в руках. Силою зброї часто перемагав, але був і переможеним. Силою душі і духу українці є переможцями, бо керуються правдою, відносяться з любов'ю і здобувають добробут чесною працею.

Від трипільської Оріяни до Київської Русі, від Гетьманщини до Української Народної Республіки, від УРСР до сьогоднішньої Незалежної України народ цієї святої землі не переставав відчувати себе єдиним цілим.

Боротьба за це святе почуття єдності ведеться незупинно, бо воно є глибоким і потужним, як глибокими і потужними є тільки людська душа та людський дух. Якщо свята єдність народу здійснюється, то державна єдність залишається тільки справою часу. І він, час, показав це нам і надалі покаже силу та вміння українців зберігати цю єдність, бо випробування, як би сказав мудрець, – були, є і будуть.

Слово «соборність» сугерує святість почуття єдності народу.

У ВТС сучасної української мови слово «соборність» означає: 1. Морально-філософський і соціальний принцип, фундаментальним положенням якого є: відповідальність усіх за всіх, єдність індивідуального і

ДЕНЬ СОБОРНОСТІ УКРАЇНИ В СУЧАВІ

загального, взаємне духовне збагачення і розвиток; 2. **Єдність усіх територій тієї чи іншої держави.**

*

Свято Соборності України – 22 січня – вшанували і українці Сучавщини. В м. Сучаві повітова філія СуРу, очолена Бориславом Петрашук, разом з Генеральним Консульством України зуміли надати цій події яскравої урочистості, але і глибокої емоційності. Представники буковинської української громади, запрошені на свято (24 січня), були тепло зустрінуті в сурівському приміщенні.

Борислав Петрашук: Дорогі українці! Союз Українців Румунії, повітова філія Сучави та Генеральне Консульство України в м. Сучаві організували цей захід, присвячений Дню Соборності України, тобто історичній події з'єднання Української Народної Республіки із Західною Українською Народною Республікою. Вітаю вас із цим величним святом і бажаємо щастя, здоров'я та злагоди!

Шановні друзі! Маю за честь запросити Його Ексцеленцію, генерального консула України п. Василя Боєчка, щоб розказав більше про це свято українців, про ті історичні події, які зумовили єдність українців з обох сторін могутнього Дніпра.

Ми разом святкуємо, і цей захід є свідченням цього, з усіма українцями світу, бо День Соборності України єднає нас, де б ми не були, а ми, хоч живемо у діаспорі, відчуваємо себе українцями великої Соборної української нації.

Щиро дякую за увагу!

Василь Боєчко: Шановний пане голову! Дорогі українці, всі хто приїхали сьогодні на це зібрання, присвячене Дню Соборності України і свободи нашого народу!

Мені дуже приємно бути разом тут і хочу подякувати пану Бориславу Петрашуку, голові Сучавської філії СуРу, за організування цієї події. Такі заходи вшановують тих українців, котрі віддали своє життя за незалежність України, за її майбутність. Не буду я говорити як історик, а краще розкажу про те, що відбулося 22 січня 1919 року. УНР з'єдналась із ЗУНР і народ сприйняв це як здійснення великого вікового прагнення українського народу. Але дуже важливим фактом є те, що події, які відбувались потім в історії України, і події, які зараз відбуваються, затримали Соборність України. Думаю, що всі українці світу солідарні з українським народом, з Україною, яка має бути вільною, яка має бути процвітаючою, яка має бути соборною. В Україні проживають багато народностей – поляки, німці, євреї,

росіяни, румуни і всі вони мають жити у вільній, незалежній Україні!

Сьогодні приємно було мені пригадати, що не даремно ми витратили разом стільки зусиль, щоб створити тут, в цьому приміщенні Сучавської філії СуРу, прекрасні умови для відзначення не тільки різних подій української меншини в Сучавщині, але і відзначати найголовніші і найвизначніші свята українського народу, України в цілому.

Генеральне Консульство України в Сучаві щиро дякує

Вам за вшанування цього великого історичного свята і дозволяє від імені нашої дипломатичної установи вручити почесні грамоти всім тим, котрі відзначились в заходах плекання рідної української мови, в збереженні нашої української культури, в залученні її до виховання молодого покоління та до розвитку національної культури Румунії.

З нагоди відзначення Дня Соборності України нагороджується почесною грамотою Вокально-інструментальний колектив «Свекрухи», викладач музики та диригент п. Микола Крамар, голова філії п. Борислав Петрашук, письменник, публіцист, автор підручників п. Іван Кідещук, наставник танцювального ансамблю «Козачок» п. Петро Шойман та поет, перекладач «Кобзаря» Т. Шевченка п. Іван Козмей.

Дякую всім Вам за подвижницьку працю на ниві української культури, бажаю міцного здоров'я, щастя і творчої наснаги!

*

Всі присутні з особливою увагою дивилися документальну кіноплівку про історичну подію Соборності України.

Закінчилось вшанування українського свята піснями на рідній мові вокального колективу «Негостинські голоси». Зачарував присутніх, як завжди, Петро Шойман своїм голосом та гітарою, виконуючи пісню «Рушник» на слова Андрія Малишка та музику Платона Майбороди.

Короткий фуршет дозволив всім обмінятись враженнями та взаємно побажати світлого майбутнього у визначенні нашої української ідентичності та «увічнитись» фотозгадками.

Євсебій ФРАСИНЮК

Фото автора

**«Але правда це слово трудне.
Я не знаю труднішого слова
на світі. Хіба Бог!»**

(Володимир Шаян – «Віра предків наших»)

Геніями називає людство особистостей, котрі зуміли знайти геніальні відповіді на кардинальні запитання, а це означає, що відповіді спроможні освітлити життєвий шлях не тільки окремої людини, а й цілого народу, людства взагалі. Греки назвали їх філо-софами, тобто тих, що влюбались в богиню Софію!... Здається, що для вишколення люду таких мудреців вистачає двох-трьох тисяч років, бо від Сократа, Платона та Арістотеля говорять, взагалі, тільки про їхніх наслідників...

Вірш Тараса Шевченка «Розрита могила» (березень, 1843) – твір, вилучений цензурою в різні часи, – це одна із геніальних відповідей українського поета, хоча б тільки для свого народу, на болюче запитання: **«Світе тихий, краю милий, / Моя Україно! / За що тебе сплюндровано, / За що, мамо, гинеш? / Чи ти рано до схід сонця / Богу не молилась? / Чи ти діточок невинних / Звичаю не вчила?»** Вживання присвійного займенника «моя» та іменника в кличній формі «мамо» надає зверненню-запитанню драматичної душевної напруги, поет увібравши в своє серце нещасну долю свого народу і болюче усвідомлює, що настала та грань, яка розмежовує смерть від життя, загибель рідного народу або його відродження. Аргументом цього твердження є залучення до запитання двох із можливих непростимих гріхів в долі будь-якого народу: недотримання віри в Бога та невиконання рідних звичаїв. Бо молитися Богу означає залучити свою землю-тіло до небесного світла-мудрості, тобто прилучити себе і народ до всесвітнього порядку. Дотримуватись власних предківських звичаїв означає прилучити себе/народ до міжлюдського порядку.

Відповідь уособленої рідної країни є коротка, чітка, глибокого значення: **«Молилася, турбувалася, / День і ніч не спала, / Малих діток доглядала, / Звичаю навчала.»**

Якщо взяти до уваги хоча б перше речення-відповідь, то слід заглянути у найголовніші молитви дохристиянського та християнського вірувань нашого народу, щоб побачити/зрозуміти дух, в якому виховувались діти із найдавніших часів. Найяскравіший шедевр нашого дохристиянського вірування – «Велесова книга» – свідчить про віру наших предків у єдність трьох світів – Яви, Нави і Прави – тобто світу земного/видимого, підземного/праху успоших та надземного/небесного (світу Богів і духів предків) – світ, який правдою володіє Всесвітом. Пращури називали Бога Праведним, але і людину особливої мудрості та моральних чеснот. Наскільки мені відомо, «праведними» в нашому історично-культурному просторі названо ще легендарних праотців-засновників роду/народу та мученика-борця за волю роду/народу – Тараса Шевченка.

У відносинах до свого ближнього головний моральний кодекс наших пращурів висловлювався щоденним привітанням «Дай, Боже, щастя!» У санскриті це слово звучить «су астія», що означає «Хай станеться добро!» Для захисту роду та рідної землі не можна не згадати безсмертну молитву Святослава (князь, що свято славив Славу!) «Погибне Слава!» Цією промовою виховувалися вої-русичі перед кожною битвою. Щоб правильно зрозуміти і сьогодні суть цього виховання, слід заглянути, на якому рівні виховуються і оцінюються збройні сили в таких країнах, як США, Росія, Великобританія, Німеччина, Франція, Китай, Японія і т. п. і яку роль мають ці країни в сьогоднішній історії світу. «Ця безсмертна Слава виступає тут (у Книзі Велеса) жива, уособнена в Божественну істоту, як Матір-Слава, у виді Жар-Птиці» (В. Шаян, «Віра предків

МОТИВ МОГИЛИ У ТВОРАХ ШЕВЧЕНКА «РОЗРИТА МОГИЛА»

наших») Коротше, наші предки виховували своїх дітей в душі правди, добра і слави. Мабуть, тому вони звали довгий час себе слав'янами!

Через християнську молитву «Отче наш» вимагається Божої допомоги для наведення порядку на землі і в небесах, для надбання насущного хліба та недопущення до спокусу. Іншими словами – порядку, добробуту та недопущення до знеслави! На таких засадах виростили сотні літ незлічені покоління українських родів: **«Виростили мої квіти, / Мої добрі діти.»** Це є і перший урок Праведного Тараса – правильно виховувати молоде покоління на засадах правди, добра та слави.

З такими синами **«Панувала і я колись / На широкім світі, – / Панувала ...»** з гордістю і з прихованим смутком доповнює відповідь Мати-Україна, бо наступні слова, що набирають форми розпукного голосіння, називають іменом винуватця і дослівно його провини, а це і є перший крок до наведення правдивого порядку як в собі, так і в суспільстві: **«Ой Богдане! / Нерозумний сину!... Степи мої запродані / Жидові, німоті, / Сини мої на чужині, / На чужій роботі.»**

Шевченко визначає те, що політичному керівнику, навіть під загрозою смерті, категорично забороняється запродати свій край! Запроданий край – це запроданий народ, це народ, позбавлений святої волі – волі обрати свій шлях життя, за що платиться тільки перед Богом. Як це відповідає сучасності!... Атрибут «нерозумний сину» у зверненні до Богдана Хмельницького – символ хоробрості та боротьби за національне визволення – здавався б, на перший погляд, зневажливим, ганебним, образливим для героя нашої історії. Треба зауважити, що Шевченко не звертається до Богдана-борця, героя на полі бою, а до Богдана-політичного керманіча свого народу! Невже тут поет нагадує прадавню істину – надзвичайні борці-воїни ніколи не були надзвичайними борцями-політиками?!... Во ім'я правди Шевченко бере на себе «гріх» назвати провини і винуватця, незалежно від його інших заслуг, а словами: **«Якби була знала / У колисці б задушила, / Під серцем приспала»** сугерує читачам-побратимам не допускати до керма народу людину без покликання до такого діла!... Це другий урок Праведного Тараса.

Душевний біль та обурення поета набирають максимальної інтенсивності: **«І могили мої милі / Москаль розриває...»** Зло полягає не в тому, що ворог нехтує твоєю землею; так чинять всі вороги – **«Нехай риє, розкопує, / Не своє шукає»** – а в тому, що **перевертні** допомагають **москалеві господарювати**-рити рідну землю. Ось перші новонародженці запродажу краю/народу: **переверт-ні!** Таке чудовисько не народжують ні справжня віра, ні рідні звичаї. А великі князі героїчних

часів Київської Русі вчили молодих воїв навіть шляхетно попереджувати ворога: «Іду на вас!...» Якщо людина Боже сотворіння, то перевертень це людське спотворіння, в якому душа стала розритою могилою, де лакомство спроможне зняти з матері **полатану сорочку**, а задля вищого сану навіть її **катувати**. Перевертні – це розриті могили, в яких переховуються завжди вороги народу; якщо розмножуються надто, вони можуть довести рідну країну до стану величезної розритої могили.

Знавець глибокої мудрості, Шевченко вбачає в злomu і крихітку доброго: **«Чого вони там шукали? / Що там схоронили / Старі батьки?»** Слово «схоронити» набирає тут подвійного значення: справити похорони покійнику та берегти, охороняти. Наші пращури часто клали голову за рідну землю, але їхні могили зберігають, окрім їхнього праху, героїчні їхні подвиги, любов до отчої землі, честь і славу кожного із минулих поколінь.

Поет надіється на те, що розриті могили відкриють, а саме **«...те, що там схоронили (старі батьки)»**, те, що забезпечить в майбутньому, щоб **«Не плакали діти, мати не журилась»** і тому закінчує свій ліричний діалог-монолог в легкопомітнім оптимістичнім дусі. Бо із розритих могил встануть-оживуть свідки правдивої історії України і втіляться вони у те нове покоління, що піде шляхом великого духу Праведного:

**«Борітеся, поборете!
За вас сила, за вас слава
І воля святая!»**

Подібно мудрецьям Магабхарати, які визначили прикладами індійської історії глибоку науку прадавньої мудрості – **Не вільно нищити те, що дане Богом!** – Шевченко на основі прикладів української історії визначає глибоку науку тієї ж мудрості для своїх побратимів: дотримуватись віри в Бога, своїх звичаїв, керівнику народу – керувати, а не торгувати народом, перевертнів викривати та ізолювати, керуватись правдою як в своїй, так і в чужій історії.

Бо синдром розритої могили випробовує час від часу історію кожного народу!...

Слушно закінчити словами В. Шаяна про Віщуна – автора «Велесової Книги»:

«Як Шевченко, і він ходив на могили предків, - а вони були ще свіжі, як сьогодні, - і там слухав, що говорять німа гора, хмари і море. І там – як він пише – його душа розмовляла з Богом, так як душа Заратуштри. Він розумів, що саме могили, ці степові високі могили, були його найкращими учителями історії України. Він знав КОГО і ЩО там поховали» («Віра предків наших», ст. 128)

Євсебій ФРАСИНЮК

Необдуманість і стереотипність

Хоча члени редакції «Українського вісника» нічим не причетні до складання Плану культурних заходів/проектів СУРУ на 2014 рік, надрукованого у січневому числі «Curierul ucrainean», я, як шеф-редактор, погодився подати його і на сторінках нашого часопису, але й зробити зауваження до нього.

На перший погляд, план розкішний, солідний, масштабний, багатотематичний – аж 93 найменування заходів, з яких немало триватимуть кілька днів, а то й тижнів, у селах і містах, де проживають українці (напр. 200-і роковини народження Тараса Шевченка (у березні), свято рідної мови, Жіночий День та ін.). Насправді цих заходів набереться аж десь півтора! І якщо подумати, що рік має 365 днів, то виходить така частота-густота заходів, що дай боже справитися з ними! Над цим треба було поміркувати в оформленні плану, бо, як кажуть латинці: «NON MULTA, SED MULTUM» – «небагато, але багато» («коротко, але змістовно»).

Постаралися нібито голови сурівських філій, щоби всюди, де б'ється українське серце, де ще живе українська мова, лунала рідна пісня, зігривало душу рідне слово.

Однак закрадається і сумнів: чи є у нас досить сил, чи маємо такий чисельний свідомий актив на місцях, аби організувати і провести ці заходи? Поживемо й побачимо, наскільки реально були зважені запропоновані, охоплені і схвалені в плані/проект, заходи.

Скажуть ініціатори плану: шукати «гудза» – легко. Згідний з моїми опонентами і не сумніваюся в їхніх добрих намірах, себто, що національна свідомість («ахіллесова п'ята» у наших змаганнях) пробуджується і утримується культурою в усіх її формах і проявах.

Але вся справа полягає в тому як, на якому рівні проводяться різні культурні дійства, їх цілеспрямованість як складового чинника загального плану (стратегії) національного відродження. Оскільки такого загального плану з довгостроковим прицілом у нас немає (на жодному дотеперішньому з'їзді СУРУ не було прийнято якогось програмного документу), культурні заходи іменуються фестивалями, днями української культури (хоча не розумію як «українська

культура» може бути представлена в тому чи іншому селі за один день), чому, наприклад, виставка українських книг і газет має відбутися в Галаці, де українців дуже мало, а не в місцях компактного проживання українців, а таких заходів, недостатньо обдуманих, немало. Не досить висунути пропозицію, її ще потрібно обґрунтувати.

Дозволю собі ці зауваження, основуючись і на тому, що носячи і назву **проекту**, документ може зазнати змін і доповнень.

Наприклад, для мене цілком незрозумілий захід, який мав відбутися 23-24 січня в Бухаресті: **«Життя і творчість українських письменників Румунії»**. Він не відбувся і, мабуть, не тільки через несприятливу погоду.

Пробую уявити собі картину цього дійства, організованого Бухарестською філією СУРУ, очоленою пані Ярославою Колотило. По-перше, невідомо, чи на цій зустрічі мали бути всі українські письменники з Румунії, чи тільки бухарестські. Припустімо, що всі, що незважаючи на сніги і заметілі, мали приїхати з далекої Мараморощини Павліш і Романюк, з Буковини Михайло Волощук, з Банату Микола Корнищан, з Клужу Іван Арделян, з столиці мали прийти Іван Ковач, Микола Корсюк, Михайло Трайста і автор цих заміток. І що мали вони там робити? Засісти за «круглий стіл» і розповідати завсідникам сурівських заходів про своє життя-буття і творчість, відповідати на запитання?

Чи уявімо, що кожний з письменників, маючи рідкісний шанс розповісти про себе та свою творчу кузню-лабораторію, почне пригадувати, коли написав першого вірша, коли надрукувався вперше, коли появилася перша книжка, як перемагав життєві труднощі, які «музи» надихали його на творчість, як хвалили чи ображали критики і таке інше.

А оскільки нашим письменникам (за винятком М. Трайсти і М. Корнищана) давно перейшов полудень віку, то, може, їм би закортіло розповісти про босоноге дитинство, про те як «пасли ягнята за селом», про перше юнацьке кохання, про те, що зараз їх мучать ревматизми та серцеві недуги, але не випускають пера з рук, що одні пишуть з чашкою кави перед собою, а інші без цього

трунку, що одні мережать аркуші паперу вночі, інші удосвіта або після обіду... І пішло, пішло, розкотилося колесо спогадів та зізнань. Та для цього потрібні дні і ночі, а не кілька годин!

Жарт жартом, дати волю уяві не гріх, але треба зазначити, що у сурівських культурних заходах наша література має долю попелюшки. Бо, наприклад, замість того, щоб передбачити згаданий вище претензійно-абстрактний захід можна було, приміром, зорганізувати у Бухаресті, та найкраще у місцях їх проживання, свято двох письменників-ювілярів: Михайла Волощука та Юрія Павліша. Першому у січні виповнилося 80 років (з цієї нагоди була видана поетична збірка «Світ за рідним порогом»), а Юрію Павлішу у березні сповниться 75.

Та найкраще було поміркувати, переглянути тематику плану, яка, як і минулими роками, хибує на стереотипність та однобічність (про таке в народі кажуть: «Новий міх з старими діраками») і передбачити не єдину зустріч з читачами (у Банаті), а після кожної появи нової книги Ковача, Трайсти, Романюка та інших письменників, щоби популяризувати нашу літературу серед українців, особливо серед української молоді, бо інакше літературні новини лежатимуть інертним матеріалом у сурівських домівках чи шкільних бібліотеках. А ці зустрічі мали б обов'язково супроводитися «круглими столами» чи просто дружньою дискусією, насамперед з учителями української словесності, студентами, учнями старших класів.

Парадоксальна та річ, що за комуністичного режиму відбувалися регулярно зустрічі з читачами, особливо з нагоди так званого «Місячника книги на селі», а тепер вони стали рідкістю.

Поет Іван Ковач запропонував організувати періодично «Літературний караван», у рамках якого відбувалися б зустрічі з читачами і популяризувалася наша література. Та його пропозиція не знайшла місця у плані, про який йде мова. До речі, у складанні плану культурних заходів ніхто з Комісії з питань культури не звернувся і до наших письменників. Та, мабуть, досить побачити хто цю комісію очолює, щоби зрозуміти суть справи...

У російського байкаря Крилова є такі моралізаторсько-повчальні рядки: (цитую з пам'яті у вільному перекладі): «Горе там, де пироги пече швець, а чоботи чинить пирожник».

Михайло МИХАЙЛЮК

МАЄМО БІБЛІОТЕКИ. ТА ЧИ МАЄМО І ЧИТАЧІВ?

Маю перед собою список книг і періодичних публікацій, які знаходяться у приміщенні Сучавської філії СУРУ. Список складений за алфавітним порядком Людмилою Морошану-Дем'яною, яка кілька років тому, за часів головування Івана Боднаря, виконувала обов'язки заступника голови філії. Велику, нелегку і дуже корисну справу зробила пані Людмила, та, на жаль, не довела її до кінця, себто не встигла впорядкувати бібліотеку хоча б за найпростішими критеріями: українська класична література, сучасна, українська література з Румунії, світова література, періодика. А бібліотека Сучавської філії напрощуд багата: 4500 примірників книг і журналів, близько 3500 екземплярів газет (українських і сурівських).

Пані Людмила не довела роботу до кінця, бо не знайшла підтримки з боку проводу СУРУ, тобто не стала платним кореспондентом наших часописів і тому змушена була виїхати на заробітки на чужину.

Минулого року новий голова Сучавської філії Борислав Петрашук сказав мені, що існує намір упорядкування бібліотеки, але для цього потрібен час, потрібна людина, яка б цим зайнялася.

Не знаю скільки читачів має сучавська сурівська бібліотека, але певний, що якби існував каталог книжкових видань і періодичних публікацій, а за ним вони були б розміщені на полицях, викладачі української мови та студенти українського відділення філологічного факультету Сучавського університету (і не тільки вони) могли б знайти легше у сурівській бібліотеці потрібну літературу.

А вибір книг великий: українська класика, сучасна українська література, твори майже усіх українських письменників Румунії, літературна критика, фольклористика, народознавство та ін.

Та в плані цьогорічних культурних заходів СУРУ про українські бібліотеки, українські читальні, літературні гуртки, популяризацію за їх допомогою рідної літератури – ні словечка! Даремно маємо конкурс декламування української поезії на повітових етапах і на національному рівні, якщо вони зводяться до вивчення учнями учасниками кількох віршів, знаючи дуже мало, а то й нічого, про авторів декламованих творів (маю насамперед на увазі наших авторів).

Знаємо ж, що в шістдесяті роки минулого сторіччя, коли почалася ліквідація українських шкіл, їх бібліотеки були знищені варварами-комуністами двадцятого віку. Так зникли українські шкільні бібліотеки у Сереті, у Сігеті, такої ж долі зазнали і сільські шкільні бібліотеки, які зараз дуже бідні.

З нагоди засідання Президії СУРУ, яке 12 лютого відбулося у Бухаресті, голова Марамороської філії Мирослав Петрецький порадував мене

гарною звісткою: у домі філії у Сігеті впроваджується українська бібліотека, в якій на чільному місці будуть твори українських письменників Румунії. Пан Мірко бажає, щоби це була справжня галерея: з портретами письменників довідками про них, а книги щоби мали автографи письменників. На урочисте відкриття бібліотеки голова філії обіцяє запросити авторів, які будуть представлені у ній.

До уваги керівництва Яської філії СУРУ: в університетській бібліотеці міста існує досить велика кількість українських книг, які були привезені до Яс з нагоди проведення десь півсторіччя тому з'їзду славистів. Серед них є цінні видання, які, наприклад, випувала Магдаліна Ласло-Куцюк, коли писала свої літературознавчі студії.

***

Соціологи пояснюють неохоту до читання художньої літератури, особливо класичної, людиною двадцятого першого віку домінацією телебачення та інтернету. Це, так би мовити, у світовому плані. Проте у нас «байдужість» до української класичної літератури потребує окремого пояснення. По-перше, незнання української історії (підневільність України у російській імперії, заборона літератури українською мовою) незнання української національної ментальності, до чого додається слабе володіння українською мовою, яка дуже багата мовними нюансами, образністю. Крім того, після настання свободи слова, нецензурування видання літератури будь-якого гатунку, насамперед еротичної, що іноді межує з порнографією, спотворило естетичні смаки читачів. До того ж українська класична література занадто «цнотлива», моралізаторська, з етнографічним забарвленням, тому виглядає застарілою. Її мало читають навіть і студенти української філології, хоча твори Панаса Мирного, Нечуя-Левицького, Михайла Коцюбинського, Івана Франка передбачені навчальною програмою. Одна випускниця бухарестського українського філологічного відділення вельми здивувалася, коли я запитав її чи вона читала «Повію»

«Словом і ділом»

Виступ Степана БУЧУТИ по Радіо-Інтернаціонал

Дорогі радіослухачі!

Моя книга «Словом і ділом», яка вийшла у видавництві «RCR Editorial» в Бухаресті 2013 року, фінансована Союзом Українців Румунії. Редактор книги Михайло Михайлюк, техноредактор Тереза Шендрю, обкладинка Ірини Мойсей.

Ця книга-документ, як пише редактор у передмові: «Слово вимовлене, яким вагомим не було б воно, губиться в ефірі, забувається, а писане залишається і часто стає документом, цінним джерелом для дослідників певного історичного моменту, епохи, явища».

Між обкладинками книги зібрані мої звіти і виступи на міжнародних українських форумах, де я представляв нашу громаду, знайомив світове українське співтовариство із змаганнями Союзу Українців Румунії за збереження національної ідентичності, мови, культури, звичаїв, всіх духовних надбань українців Румунії.

Поміщено в книзі також виступи депутата і голови на з'їздах СУРУ, на важливих культурних подіях українців.

У другій частині книги «Словом і ділом» зібрано мою публіцистику переважно того періоду, коли я очолював Марамороську філію СУРУ і друкувався на сторінках «Українського вісника» та «Вільного слова», друкував статті про охорону природи, заснування резерватів у Карпатському регіоні в рамках транскордонного співробітництва, насамперед із Україною.

Словом, всі матеріали, що увійшли до книги, мають документально-пізнавальну цінність, висвітлюючи ту чи іншу сторінку життя української громади Румунії.

Можна сказати і так, що перше було слово, а потім діло, політик зобов'язується спочатку словом і доказує свою обіцянку ділом. Я в цій книзі хочу доказати, що не тільки обіцянкою, але і ділом був причетний як депутат і голова Союзу Українців Румунії.

Моя книга-документ вийшла у світ завдяки підтримці з боку редакторів наших українських часописів, які мені радили, щоб я зібрав свої статті, які б стали документом для всіх, хто зацікавлений знати історію останніх двадцятих років існування Союзу Українців Румунії.

Книга присвячена всім тим українцям, які були першими засновниками нашої організації, тим хто заскоро покинув цей світ, але залишив нам твори.

Книга має 378 сторінок, з яких 337 тексти, а 39 сторінок займають кольорові фотографії з державними і міжнародними високими посадовцями.

П. Мирного, «Фату Моргану» М. Коцюбинського, «Землю» Ольги Кобилянської та інші класичні твори.

У нас, на жаль, немає українських шкіл, а є румунські, в яких рідна мова викладається як предмет кілька годин на тиждень, наче мова іноземна, або є так звані українські класи чи групи. У таких умовах знання учнями рідної мови не можуть бути на такому рівні, щоби вони могли вільно читати українську літературу навіть у старших класах.

Тут усе залежить від учителя, який повинен зробити рідну мову (і літературу) привабливою для своїх вихованців. Віршиками, казочками у садочку (якщо такі садочки рідномовні), у початкових класах, потім у гімназії та ліцеї. А прищепити дітям, які живуть у румуномовному культурному середовищі (телебачення, інтернет, спілкування), любов до рідного красномовного слова дуже непросто учителю чи викладачеві, котрі іноді і самі не володіють на достатньому рівні українською мовою.

Ставлю риторичне запитання: у кількох школах, де вивчається рідна мова, діють літературні гуртки, в яких учні знайомляться з літературними новинками, самі пробують писати вірші чи оповідання українською мовою? Якби вони існували, то, наприклад, члени цих гуртків висилали б свої літературні спроби до дитячого журналу «Дзвоник». Чи не тому у нашій літературі не появляються молоді таланти? Чи не тому у наших бібліотеках так мало читачів української літератури?

Наведу такий факт, що підсилює мої маловтішені міркування: кілька років тому я був супутником на Олімпіаду з української мови та літератури в Сучаві учасників цієї події з двох буковинських шкіл. У мікробусі учні-олімпійці спілкувалися між собою румунською мовою, і тільки зрідка докидали українське слівце.

Бо так їм було легше і зручніше...

Михайло МИХАЙЛЮК

ПЛАН КУЛЬТУРНИХ ЗАХОДІВ/ПРОЕКТІВ СУРУ НА 2014 РІК

Нр.	Назва заходу/проекту	Дата проведення	Місце проведення	Нр.	Назва заходу/проекту	Дата проведення	Місце проведення				
1.	Зимові свята в українців	6 січня	Тульча	16.	Писанкарство – виставка «Українські вишивки – видання альбома»	10 квітня	Ботошани				
		січень	Яси								
			Тімішора								
			Дудешть-Арад								
		Клуж-Напока	17.	Великодні звичаї українців Румунії	20 квітня	Бухарест					
2.	Фестиваль колядок, зимових обрядів і звичаїв в українців	11 січня					Сігет				
								3.	Новорічні традиції в українців	13 січня	Сату Маре
											Карансебеш
4.	Вшанування румунського поета Міхая Емінеску і українського письменника Степана Ткачука	15 січня	Сучава	19.	Конкурс декламування української поезії – повітовий етап	28 квітня	Карансебеш				
			Ботошани			квітень	Тирнова - Арад				
			Яси			квітень	Сучава				
			Галац								
5.	Об'єднання Східної України із Західною Україною. Круглий стіл. Документальний фільм	22 січня	Сучава	20.	Фольклор, звичаї та ремесла гуцулів-українців села Палтіну	квітень	Сучава				
								6.	3 життя і творчості українських письменників Румунії	23-24 січня	Бухарест
7.	Олімпіада з української мови та літератури – повітовий етап	25 січня	Ботошани	21.	Українські творці мистецтва (поезія, живопис, скульптура)	квітень	Тімішора				
								8.	Конкурс української поезії, пісні, танцю	1-23 лютого	Тульча
жовтень											
9.	Міждисциплінарний конкурс «Журнал нашої школи»	10 лютого	Ботошани	23.	Конкурс декламування української поезії – повітовий етап	1 травня	Киндешти - Ботошани				
						травень	Сучава				
10.	Свято рідної мови	16-17 лютого	Сучава	24.	Дні української культури	1-6 травня	Летя, Сф. Георге				
		21 лютого	Сігет								
		22 лютого	Тирнова - Арад								
		23 лютого	Яси								
		лютий	Клуж-Напока								
11.	Вечорниці «Як за бубусиних часів»	24 лютого	Корнуцел-Банат	25.	Дні кінотворів Ол. Довженка – 120-річчя народження митця	8-10 травня	Музей румунського селянина				
			Сучава								
12.	Міжнародний жіночий день «Роль українських жінок у збереженні національної ідентичності»	8 березня	Ботошани	26.	Вшанування ветеранів війни	11 травня	Мараморощина				
			Галац								
			Тімішора								
			Сату Маре								
			Тульча								
			Бухарест								
13.	200-річчя від дня народження національного українського поета Тараса Шевченка	8-9 березня	Мараморощина	27.	Зустріч банатських українських письменників з читачами	19 травня	Карансебеш				
		9 березня	Яси								
		14 березня	Галац								
		14-15 березня	Бухарест								
		16-17 березня	Сучава								
		23 березня	Ботошани								
		23-30 березня	Тульча								
		24 березня	Карансебеш								
		березень	Лугош								
			Тирнова - Арад								
			Сату Маре								
Клуж-Напока											
14.	Олімпіада з української мови та літератури – повітовий етап	березень	Сучава	28.	Міжнародний симозіум «Культура, традиції, рух»	21-22 травня	Ботошани				
			15.				Літературно-художній вечір. Презентація книги	7 квітня	Бухарест	29.	Конкурс декламування української поезії – повітовий етап
30.	Міжнародний День Дитини. Конкурс поезії, музики і танцю	1 червня	Сучава								
			Тирнова - Арад								
31.	«Разом у різноманітності» – IV-ий випуск	травень	Серет - Сучава	32.	Круглий стіл – презентація книг, виданих СУРом в 2013-2014 рр.	травень	Яси				
			33.				Конкурс декламування поезії – національний етап	5-6 червня	Сігет		
34.	Дні української культури	5-6 червня		Рогожешти - Ботошани							
		13-14 червня	Бухарест								
35.	3 українською піснею Долиною Васеру	29 червня	Вишеу де Сус - Мараморощина	36.	Міжетнічний фестиваль «Співжиття», XX-ий випуск	червень	Сучава				
			37.				Футбольне турне молодих українців	червень	Сока - Тіміш		
38.	Фотовиставка, виставка українських газет та книг	червень		Галац	39.	Експерсія до Києва і Канева (20 осіб з Сату Маре)			червень	Київ, Канів	
			39.	Літературно-художній вечір. Презентація книги			7 квітня	Бухарест			

ПЛАН КУЛЬТУРНИХ ЗАХОДІВ/ПРОЕКТІВ СУРУ НА 2014 РІК

Нр.	Назва заходу/проекту	Дата проведення	Місце проведення	Нр.	Назва заходу/проекту	Дата проведення	Місце проведення				
41.	Зустріч українських громад Румунії	5-11 липня	Ботошани	62.	Історія, традиції і ноша українців	7 вересня	Вишня Рівна - Мараморощина				
		12-13 липня	Плоці, Ульма - Сучава			вересня	Лунка Теуз - Арад				
42.	Презентація документального фільму Задунайська Січ	6-13 липня	Тульча	63.	Осінні обряди банатських українців	22 вересня	Зоріле - Караш Северін				
43.	Міжетнічний фестиваль	13 липня	Великий Бичків - Мараморощина	64.	Сильвестр Яричевський – поет любові і братерства	вересень	Серет - Сучава				
44.	Міжетнічний культурний вечір	15 липня	Бухарест	65.	Караван українського фольклору	вересень	Мараморощина				
45.	Згуртування українців піснею	21 липня	Решіца - Караш Северін	66.	Дні українського документального фільму	вересень	Музей румунського селянина, Культурно-інформаційний центр Посольства України				
46.	Дні української культури	липень	Вишавська Долина - Мараморощина								
47.	Футбольні змагання	липень	Балківці - Сучава	67.	Екскурсія на Закарпаття, звідки прибули наші попередники	вересень	Мукачево, Ужгород				
48.	Круглий стіл «Українські видатні постаті та Яси»	липень	Яси	68.	Весільні обряди марамороських українців	вересень	Репедя - Мараморощина				
49.	Український караван	липень	Готлоб - Тіміш	69.	Марамороська гала банатських українців	вересень	Сока - Тіміш				
50.	Фестиваль «Буковинські зустрічі»	липень	Польща, Кимпулунг Молдовенеск, Чернівці	70.	Фестиваль нацменшин	вересень	Сігет				
51.	Пізнаймо нашу батьківщину – відвідання Ботанічного саду м. Клуж	липень	Клуж-Напока	71.	Транскордонний обмін досвідом Румунія – Україна; документальна поїздка	вересень-жовтень	Сучава - Чернівці				
52.	Роль української церкви у засвоєнні рідної мови – круглий стіл	5-6 серпня	Серет - Сучава	72.	Фестиваль традиційних видів спорту	4-5 жовтня	Рогожешти - Ботошани				
53.	Обмін досвідом із художніми колективами з України	7-11 серпня	Рені, Ізмаїл - Україна	73.	Міжкультурний діалог молоді нацменшин Тульчанського повіту	18-19 жовтня	Тульча				
54.	Концерт української релігійної пісні	13-15 серпня	Качіка - Сучава	74.	Вшанування пам'яті буковинських українських письменників (Ст. Ткачук, Юрій Лукан, Іван Негрюк, Корнелій Регуш, Ілля Кожокар, Василь Цаповець, Василь Клим)	23 жовтня	Ботошани				
55.	Фестиваль української пісні і танцю. Симпозіум.	22-23 серпня	Сучава			26 жовтня	Негостина - Сучава				
56.	День Незалежності України	24 серпня	Мараморощина			жовтень	Яси				
			Сучава	75.	Осінні обряди українців	12 жовтня	Ремети - Мараморощина				
			Тульча								
			Сату Маре			76.	Покладання вінків до пам'ятника гетьмана Івана Мазепи	жовтень	Парк Свободи м. Галац		
			Ботошани					77.	Дні української культури	жовтень	Варіаш-Тіміш
			Яси			78.	195-річчя від дня народження українського письменника П. Куліша	жовтень	Клуж-Напока		
			Галац					79.	Українські народні майстри	жовтень	Кіер - Арад
			Аніна - Караш Северін							80.	Свято української культури
Тімішора	81.	День української писемності і мови	9 листопада	Ботошани							
Тирнова - Арад			листопад	Яси							
Бухарест	82.	Весілля в банатських українців	16 листопада	Корнуцел-Банат							
57.	Заохочення молоді до вивчення рідної мови	28 серпня	Салбаджел - Караш Северін	83.	Відзначення Голодомору в Україні (1932-33)	22 листопада	Сучава				
58.	Зустріч з синами села (письменниками, діячами культури)	серпень	Кричунів - Мараморощина			Ботошани					
59.	Банатські українці – минуле, сьогодні, майбутнє	серпень	Щука - Тіміш			Галац					
60.	Свято української пісні і танцю	серпень	Красна Вішеулуй - Мараморощина			Бухарест					
61.	Дні української культури	1 вересня 21 вересня	Чукурова, Пардіна та ін. - Тульча								

(Закінчення на 10 стор.)

Михайло Гафія ТРАЙСТА

(Продовження з минулого числа)

* * *

Дунька мовчазно дивився на дивака з маленькими круглими окулярами на носі. Через нерухомість своїх очей цей був схожий на відлюдника. Спочатку, після прийнятої ванни в присутності одного з асистентів лікарні, смачного обіду, а особливо після сну на м'якій підстилці, його душу огорнула якась дивна, п'янка, приємна байдужість, яка не покидала його. Та побувши з таким, що бозна-що меле неперестанно, почав відчувати себе порожнім і зайвим на цім світі, на яким не має жодної людини, яка б знала його і підтвердила, що він Петро Дунька. Відразу життя йому здалося нудним.

– Елена Векереску ніколи не кохала Фердинанда, хі-хі-хі... Вона кохала мене, тільки мене! Гинула за мною, але що могла зробити, – король королем! Якби ти знав, брате, які вірші присвячувала мені, ах, які вірші... А листи, нема що й говорити... Зате я Фердинанда, хі-хі-хі... і що як він був королем?..

Петро Дунька продовжував мовчати. Для нього слова втратили будь-яку вартість. Порожні, голі звуки, за якими люди ховають свою душу, думки, горе, смуток, а може, навпаки, як ось...

– А цей теперішній король, Карол другий, гірший від свого батька Фердинанда, хі-хі-хі... – продовжував той. – З цим ми ходили і до борделю, любив трахати блондинку Лулуцу, ой, братику, як її трахав... А вона стогнала, що аж на вулицю було чути, всі знали, що король трахає Лулуцу, та це було ще до того, як він зкузлався з Магдою, тільки не проговорися перед Манію, бо тоді дістанеться Каролію. Манію витягає ремінь зі штанів і б'є його по голій сраці – на-на-на!.. Хі-хі-хі... Карол плаче і клянеться, що більш не буде трахати Магду Вулпеску, а Манію вірить йому... Хі-хі-хі!.. Та побачиш, коли впаде Манію і королева впаде, коли не буде кому бити

(Продовження з 9 стор.)

Нр.	Назва заходу/проекту	Дата проведення	Місце проведення	
84.	Міжнародна конференція «Румуно-українські відносини. Історія та сучасність»	листопад	Сату Марє	
85.	Конкурс виконання традиційної української пісні	листопад	Сігет	
86.	Круглий стіл: традиції та звичаї нацменшин Яського повіту	листопад	Яси	
87.	150-річчя народження Михайла Коцюбинського	листопад	Клуж-Напока	
88.	Вшанування Ольги Кобилянської	26 листопада	Сучава	
89.	Відзначення Дня нацменшин	18 грудня	Тульча	
			Сучава	
			Яси	
			Галац	
90.	Святий Миколай в українців	19 грудня	Бухарест	
		грудень	Сату Марє	
91.	Фестиваль українських колядок	грудень	21 грудня	Ботошани
			28 грудня	Карансебеш
				Серет - Сучава
				Тімішора
			Тирнова - Арад	
92.	Вечір колядок	26 грудня	Бухарест	
93.	120-ті роковини народження Ол. Довженка	грудень	Клуж-Напока	

Степан Бучута
Голова СУРУ

Іван Робчук
Голова Комісії з питань
культури

ЛЮДИНА З ТОГО СВІТУ

(Новела)

Кароля ременем, тоді буде знов трахати Магду, і Лулуцу трахати буде, а вона буде стогнати: «Ах, ах, а-а-ах!..».

* * *

Професор Аурел Мунтяну, завідуючий психіатричним відділенням місцевої лікарні, поселив Петра Дуньку в салоні з Штефаном Сирбу, бувшим професором історії, пацієнтом, якому приділяв особливу увагу, спостерігаючи за його поведінкою, яка допомагала відомому психіатрові у його дослідженню про дедубляцію фальшивої особистості.

Штефан Сирбу, Лицар Історії, як називали його пацієнти психіатричної секції, а також і медичні асистенти та лікарі, зацікавив своєю поведінкою професора Мунтяну. Він заперечував власну особистість, замінюючи її іншою, вигуманою, впевнений, що живе під час диктатури румунського короля Кароля II.

«Дунька тільки що повернувся з фронту Першої світової війни, а Сирбу за своїм смаком наводить порядок в історії, вбиваючи королів та міністрів. Мабуть, знайдуть спільну мову, щоб спілкуватись», – посміхнувся професор Мунтяну, який у певні моменти життя щиро заздрило своїм пацієнтам і часто говорив про них друзям:

«Не існує щасливіших людей на світі від моїх пацієнтів, їх не мучить совість, не знають, що таке каяття, не журяться завтрашнім днем, живуть без спокус, а головно без надії на ліпше майбутнє. Вони просто живуть, насолоджуються часом, в якому вибрали собі жити в повній відсутності нещастя».

* * *

– Не хочу залишатися з ним, професоре, не хочу залишатися з ним, не хочу, не хочу, не хочу!.. – підстрибував, мов дитина, навколо доктора Мунтяну переляканий Штефан Сирбу, вказуючи пальцем у бік Петра Дуньки, який лежав спокійно на ліжку, ніби не про нього йшла мова.

– Заспокойтесь, професоре! Давайте сядемо ось тут на ліжку і ви мені розповісте все, що трапилось, – спробував заспокоїти його професор Мунтяну.

– Не хочу залишатися з ним, професоре, не хочу залишатися з ним, не хочу, не хочу, не хочу!.. – продовжував ремствувати Сирбу.

– А чому?

– Тому що мовчить весь час, не хоче гратися в піжмурки, і все, що я йому кажу, доносить Юлійові Манію.

Дунька глянув невинно на професора Мунтяну, немов хотів сказати, що не доносить нічого нікому, а той кивнув головою, що все в порядку.

– Тепер Манію знов буде бити ременем Кароля – на, на, на!.. Хі-хі-хі!.. І це все через нього, бо не зміг зберегти секрет.

– То не він доносить Юлію Манію, – сказав серйозним тоном професор, і щось шепнув йому на вухо.

Штефан Сирбу кивнув головою на знак, що зрозумів хто винен у тому, що Манію знов буде бити ременем короля. Раптом став дуже серйозним, підійшов до ліжка, на якому лежав Петро Дунька, простяг йому руку.

* * *

Петро Дунька ніколи більше не буде переживати через свого сусіда Штефана Сирбу. Буде завжди настільки спокійним і байдужим, що навіть йому самому здаватиметься, що він не він, а якась тінь, вирвана з реальності чи нереальності. Скільки будуть поділяти між собою шостий салон другого поверху психіатричної клініки, ніколи не промовить до нього слова, навіть думати не буде про нього. Тільки один раз, коли Лицар Історії буде розказувати йому про те як сварився з королем Каролом II і розмахуючи руками, перекине миску з томатним супом, вигукне: «Н-н-ог!», і це, мабуть, для Штефана Сирбу прозвучить наче прокляти, бо відтоді перестане говорити йому про життя королівської сім'ї, а другого дня всім розкаже, що Солдат, так він прозвав Петра Дуньку, зустрічається потайки з Юлієм Манію і доносить тому все, що бачить і чує.

СЕРДЖІУ ШМІГЕЛЬСЬКИЙ

Народився в українському селі Балківці на Буковині. Восьмирічну школу закінчив у рідному селі, кожного навчального року отримуючи першу премію за навчання і поведінку.

Мій бувший учень з п'ятого класу бере участь у заходах і виставах, що відбуваються в школі з різних нагод. Наприклад, Голодомор на Україні, День Святого Миколая, Різдво, День рідної мови, 8 березня, Свято Шевченка, Великдень.

Надзвичайна пам'ять, природжений талант, любов до рідного слова забезпечують успіх кожного разу.

Також є автором кількох віршиків в українській мові, з якими виступав на конкурсі «День рідної мови».

Плідна робота на ниві української мови допомагає учневі збагачувати знання та сприяє розумовому розвитку.

Із сьомого класу бере участь в олімпіаді з української мови, де отримує II-е місце на повітовому етапі. У восьмому класі отримує I-е місце на повітовому етапі, а III-е на національному етапі.

Участь у різних шкільних конкурсах та щирі почуття до рідної мови приносять гарні нагороди. Наприклад, двічі I-е місце у міжнародному конкурсі ім. Петра Яцика; двічі I-е місце у конкурсі «Разом у різноманітності», розділ есе; II-е місце у конкурсі декламування віршів, повітовий етап (від 5-ого до 8-ого класів); I-е місце в конкурсі «Шевченкове слово» (2 випуски); I-е місце в конкурсі «День рідної мови» (3 випуски). Після закінчення гімназії вступає до Теологічного семінару ім.Св. Дософтея у Сучаві, а нині учень 12-ого класу.

Тут продовжає вивчати рідну мову по групах із пані інспекторкою Лучією Міжок, під керівництвом якої завойовує перші місця на олімпіаді з української мови (національний етап – II-е місце в 9-ому класі, I-е місце в 10-ому та 11-ому класах).

Прекрасні результати дали можливість Серджію побувати у різних таборах та екскурсіях.

У вільний час любить доглядати садовину та працювати на городі. Інше захоплення – це етнографія, котру вважає паспортом рідного роду.

Улюблені предмети: Історія і традиції меншин, дослідження Нового та Старого Завіту.

Твір з української літератури, який йому найбільше подобається – це «Сватання на Гончарівці» Григорія Квітки-Основ'яненка.

Про себе Серджіу Шмігельський говорить: «В житті є період, коли живимо, й ще один період, коли усвідомлюємо для чого ми живемо. Маючи на увазі це особисте кредо, дякую Господу Богу за моїх батьків і дідусів, які змалку навчили мене рідного слова, вірити у Бога та поважати рідні звичаї та обичаї».

Вступаючи до гімназії, я удосконалював знання з української мови за допомогою викладачки Анки Штюбіану. Бажаю з щирого серця, щоб зусилля, терпеливість та любов викладачки у праці з нами, учнями, Господь Бог відплатив многими щасливими, плодючими роками.

Словами подяки та вдячності звертаюся до пані Лучії Міжок, моєї викладачки української мови, яка безупинно стежить за досягненнями своїх учнів і дбає про забезпечення невмирущості рідної української мови.

Щиро дякую всім тим, за допомогою яких відбуваються такі гарні конкурси на українській мові. Вони роблять «скільки можуть і ще більше», працюють «незважаючи на час», як каже Святий Павло, і тому ми, молоде покоління, повинні бути їхніми відданими нащадками».

Анка ШТЮБІАНУ

Мучениця Євдокія

За церковним календарем день мучениці Євдокії припадає на 14 березня. Не всім відомо, що за старим стилем – а він відстає на 14 днів від нового – це першопочаток весняного місяця. Наші пращури пов'язали з ним новолітвання, оскільки 21 березня настає весняне рівнодення. Опісля, аж до XV століття, на Явдохи відзначали Новий рік. В середньовіччі майже в усіх країнах західної Європи, вважали це початком весни та першим днем світобудови. Найкращим благовісником весни були ластівки, що принесли на своїх прудких крилах весняне літечко. Цих пташок шанують, вважаючи божими охоронцями осель. Існує такий звичай: той, хто на Явдохи побачить ластівку, мав узяти в жменю землі й кинути в неї, побажавши:

– На тобі, ластівко, на гніздо, а людям на добро!

В народній мудрості з Явдохами пов'язано безліч завбачень:

* Як вода капає зі стріх, то ще довго буде холодно.

* Який вітер на Явдохи, такий буде і до Покрови.

* Якщо сонячно, то буде врожай на огірки, а коли з дощем, то літо мокре і тепле.

* Якщо день сонячний – вродить пшениця, а похмурий – просо і гречка.

* Євдоху з водою, а Юрій (6 травня) з травою.

* Якщо курка на Явдоху на'ється, то на Юра вівця напасеться.

З Євдокією пов'язано багато прислів'їв:

* На Явдохи – голі боки.

* Євдокія красна, то і весна красна.

* На Явдохи – води по боки.

* Прийшла Євдокія – селянинові надія.

* Явдоху хвостом крутить – буде пізня весна.

В селі Готлобі живуть дві Одоти: Одотя Корнищан і Одотя Гарасинюк. Ми, українці села, кожного року святкуємо цей день.

Ось я склав коротенький вірш-пісню про дві сестрички Одоті:

Дві сестрички

*Дві сестрички, дві Одоті
Пісеньку співали
І на плесі у Готлобі
Ніжки вигрівали.*

*Та як вони заспівали
«Не рубай ліщину»,*

*То їх голос було чути
Аж на Верховину.*

*Коли вони заспівали
«Заповіт» Шевченка,
То їх пісню вже зачула
Україна Ненька.*

Микола КОРНИЩАН

Бувальщина з Марицейки

Губи, губи, печериці!

Відбулося це між першою і другою світовими війнами, коли у Марицейці тільки один чоловік мав годинника – Мільйо Хромишин (Еміліян Костинюк). Він працював у «кифіриві» (на залізниці), а у ті часи і пізніше залізниця була «друга армія». А без годинника Мільйо Хромишин не мав як знати, коли треба вставати, щоб не запізнити на «цуг» (поїзд).

У четвер в Сучаві була торговиця, і навіть в Їцканах був пляц, де газдині продавали панам молоко, сир, яйця, кури, качки, гуси. А щоб знали газдині, котра година, щоб їхати на пляц

до Їцкан, стукали у вікно Міля і питалися. Як міг він спокійно спати?

Газдині клали «марфу» у бесаги, виходили на царську дорогу та пішки йшли на «пляц» добреньких 10 кілометрів попід столітні липи та тополі, посаджені ще за часів Австрії. Раненько приходили на «пляц», там торгували, а заробивши кілька «грейцерів», робили маленькі покупки, між якими кілька там «бомбонів» (цукерок) малюкам. Верталися так само пішки у Марицейку. Нині наше молоде покоління не хоче і чути йти пішки навіть якихось кілька сотень метрів.

Ось я дійшов до «Губи, губи, печериці».

В той час, хто хотів торгувати «маржиною», а це значить продавати чи купувати якусь худобу (вівці, свині, корови чи коні), йшли на «обор» (це було за Їцканами, під Сучавою).

На «Оборі» був один господар, одягнений

«національно», який встановлював ціну, тобто вартість тварини.

Цим господарем довгий час був Василь Д. з Марицейки. Без нього худоба не продавалася!

Одні газдині приносили на той ринок, тобто «обор», на продаж і варену їжу. Часи були тяжкі, та ще коли пили «могорич», закушували чимось.

Одного разу газдиня з Марицейки принесла на продаж варені гриби та мамалигу.

Василь Д. з'їв миску грибів, але не наївся, запросив ще одну «порцію». Зтеребивши другу миску, він здогадався, що не має «грейцерів» заплатити за їжу. Тоді він почав крутитися та кричати: «Губи, губи, печериці», і це багато разів, нібито вони були отруйні.

Газдиня страшенно злякалася та втекла без ніяких «грейцерів».

Микола КУРИЛЮК

Витягаю з криниці відро свіжої води. Чую як хтось хвртку відчиняє. Палицею підпираючись (але майже непомітно, що вона йому таки дуже потрібна), зайшов на наше подвір'я немолодий, середнього росту чоловік. Не дав би я йому більше 60-70 років – за першим моїм враженням.

– То ви приїхали із Онешт? – допитується. – Я гадав, що, може, Маріка з Італії, бо вже віддавна не видів її!

– Добрий день вам, вуйку Ангелюк, дякуємо, що повернули і що не забуваєте це подвір'я.

– Не можу забути, бо звідси, від вашого тестя, немало разів приходилося мені протягом прожитих цих років (а їх вже ось нагромадилося поперх 95!), починати або кінчати всякі сільські роботи разом із Коцьом, твоїм татом, ти не забула, гадаю, Вальорко? Ми обидва мали коні й спрягалися то до орання, то до привозу хліба з поля, то для того, щоби заробити гроші, бо їх водно не ставало.

Сіли ми з вуйком на лавку перед хатою і почав він собі пригадувати лани на Одаї, розтягнутої від Балківців аж до Гадік та серетських Руснаків. У Радівцях мали євреї спиртову фабрику. В її власників були тисячі одайських гектарів поля, і вони закликали нераз людей обробляти їх з кіньми. Хоч і в них було по тридцять пар коней та ще й зо 50 пар волів, не змагали самі з ними і наймали господарів із сусідніх сіл.

– Тесть ваш мав моцного коня, – продовжував розповідати вуйко. – Так що я з ним завжди єднавси до таких робіт. Їхали й до ліса разом за дровами аж до Марджіни, до Сучевіци альбо Путни.

Щоб далі слухати вуйкові спогади, відважуюся запитати його, звідки зараз «мандрує» з палицею. Дізнаюся, що він ходив за пенсією до поштаря, щоби, мовляв, не заставляти цього приносити йому гроші додому. На жаль, вже не застав нікого на пошті, але зовсім не сердиться – «ще піду завтра пошукати його!» – хоч хату свою збудував десь на півтора кілометра від пошти. Отримує дід «трояку» пенсію – за службу, за роботу в сільськогосподарським кооперативі (в «колхозі», як він його називає) і за ветерана війни. Старається пояснити мені: «Коли скінчив школу в селі, а мав неповних 17 років, я пішов на роботу до майстра Митра Шоймана. Треба було допомагати мамі, бо тато умер був три роки назад, а поля у нас набралось аж п'ять гектарів, аби оброб'ювати. Навчивси борзо ремесла – будувати хати в селі. Коли майстер Шойман після полуденного обіду відпочивав для «сіести», як він казав, тоді я крадькома змірював і

Найстаріший балківчанин

записував усілякі розміри й віддалі («шаблони»), висоти будови, яку ми разом робили. Я всьо хотів знати на тому, як мав сам будувати, тому і крав від него ремесла. Потому я став навіть перевищувати його. Мене стали закликати найбільше разів люди з села. Навіть і з сусідніх сіл кликали будувати доми, бо й тоді люди здоймали хати, хоть не такі мудрі, такі великі, як тепер! Зароб'єлоси доста добре, але я ні з кого «шкіру не лупив», дочікував, коли чоловік находивси в скруті і ніколи не збиткувавси над якоюсь дружиною чи донькою його. Тому мене так багато кликали до будівництва... Але я думав, ші й тогди і за мою старість – котизував шомісіця в Радівцях на пенсію, так що тепер дістаю за мою ту службу майстерську доста багато.

На жаль, – як дізнаюся далі, – в сорокових роках минулого віку перестав майструвати, бо прийшла війна, на котрій провів поперх сім літ, дійшовши і до Сталінграда.

Вирушили воювати із Ботошан, де служив у 37-му артилерійському полку. В 1941 році переїхали Серет коло Белць в Бессарабії, потім продовжували похід поперх Тирасполь, Україну, аж до приволзьких степів. Був командир гармати на фронті. Слідував завжди за піхотою. Їльо, син баби Леонки, був піхотником, але загинув у боях.

– Я не воював з ним, – продовжував мій співбесідник, бо він був менший від мене, хоть майже тими

самими військовими дорогами дійшли аж до берегів Волги обидва. Вальорчина баба ціле життє своє чікала його, щоби вернувся додому, споминала, кожного літа на Світого Їля у церкві. Читав я Вашу поезію, про його спомин, на вічну пам'ять пропавшого в степах Росії, вуйка Їля Данелюка, котрого, на жаль, дуже мало вже пригадують тепер у селі. Як правильно Ви описуєте оце гірке становище!

І залишає, ніби запрошуючи мене, процитувати останні строфи згаданого вірша:

*«Сьогодні ж, на Їлля Святого,
До Балківців не кличе знов,
На панахиду сина свого
Марія, як колись, давно...
...Проте, в літургії же кожній,
Ектенії – ті про війська
Присвячую, святі, побожні –
Для вуйка я Данелюка!»*

– А як же витримували люди стільки літ на фронті? Тепер тяжко й уявити щось таке!

Та й пригадуються дідові, як всі там дуже мучились, бідували, головно румунські війська без доброго вбрання, із застарілою зброєю, з фірами та кіньми. Німці ж були моторизовані.

– Але, все ж таки, наближався і той жданий кінець світової війни! – пробую я підняти настрій вуйка Ангелюка на закінчення нашої розмови.

...Кінець війни привів діда до Бреїли, де захворів на тиф, потім до шпиталю в Крайові, бо коло Дунаю була війна. Коли одужав, військовий лікар послав його додому, до Балківців. На жаль, не було, куди їхати, бо Пашкани були окуповані руськими. Тож пішов до брата до Бузеу, де цей був «ордонанцю» в командира авіації. Так радив пан доктор. Брат допоміг і його синові Штефанові, пізніше вже, закінчити в Медіаші військове училище і стати авіаційним майстром.

Остаточко покінчити з війною та повернутися додому вдалося дідові аж 16 листопада 1946 року.

– А тепер де проживаєте? – цікавлюся, щоби заохотити вуйка далі розповідати.

– «У Балківцях, але біда, шо самий...»

Дружина померла майже п'ять років тому. Була дуже вміла й роботяща – кухарка для цілого села. Не минало ніяке весілля, хрестини чи похорон, щоби не запрошували її куховарити. Оженився з нею в 1939 році ще не

сповнивши 21 літа, аби «не втратити, як помобілізують». Ніяк не може призвичаїтися до життя в «блоці», тому не покидає свою стару хату, котру сам собі збудував (коли вже навчився майстерства!) і в якій прожили з жінкою чимало років. Тричі на тиждень відвідує його з Радівців син Василь, а з Калафиндешт частіше донька Марія. Має ще одного сина – Штефана, авіаційного майстра, який живе далеко від Буковини, у Бузеуському повіті. Від цього є й внук, жонатий, але аж в Італії.

Щоби поживити нашу розмову, переходжу на інший тон мого «інтерв'ю»: Коли жилося в Балківцях щонайтяжче?

Дізнаюся, саме те, що й уявляв собі дотепер... Під час голоду в 1946-47 рр. після війни та епідемії тифу. По евакуації в 1944-1945 роках село Балківці пережило велику драму. Дуже багато померло тоді, не встигали на цвинтарі ховати священники, бо були подеколи і двоє чи троє мерців у тій самій хаті. Після того настав страшенний голод в селі через велику посуху. Їхали люди аж до Мангалії зерна кукурудзи чи пшениці купувати або міняти за речі (килими, налавники). Переповнені їхали поїзди із Мангалії поперх Бреїлу до Гадік.

Каже вуйко: «Скільки б не порівнював різні періоди мого життя, скажу вам чесно: ніколи не жилося так добре в Балківцях, як тепер. Чому ж? Бо прийшла воля без... поля, для людей. Земля їх мучила віками! Шкода тільки, що оця свобода вигнала їх з рідної землі і примусила йти на заробітки в чужину! А тут кілька роботи всіх чікає, у краю нашому багатому і благословенному!...»

Чи не правду висловлює цими словами найстаріший нині із балківчан? Пригадую собі, що й попередники його, ветерани Николай Чернівцян, Вальорчин тато (роджений 1913 року), як і Николай Гавриш (1916 р.), все отак міркували наприкінці їхнього життя. Тільки покійний Василь Мойсюк у своїм «Журналі-блокноті» інакше змальовує сучасність Балківців. Трохи ностальгійно пише, що немає жодних змін в селі зараз. «Замість Чаушеска прийшли керувати Ілієску та Константінеску, – пише – вернули поле людям назад, і ... підвищили в сотні раз ціни речей.» Але забуває порівняти, хоч для себе, ті двоє фотокарточок із свого альбома – на одній він, бригадир в зоотехнічному секторі кооперативу, зустрічає товариша Єміля Боднараша, а на другій – біля церкви з своїм православним священником. Шлях від диктатури до волі, до Божої Віри і душевного визволення!

Павло ШОВКАЛЮК

Де проживають задунайські українці (IV)

Караорман. Одне з найдавніших сіл Дунайської Дельти. Воно розташоване на височині Караорман між рукавами Суліна і Сфінту-Георге, на відстані 12 км від села Крішан. Навколишнє оточення слободи творить враження пустелі з пісковими пагорбками. Піскові пагорбки єдині в нашій країні. Вони перевищують 7 метрів висоти, а іноді досягають і 9 метрів.

Розповідають, що давно тут росли великі ліси та існували соковиті пасовиська. Це приваблювало людей, які почали займатися тут скотарством і вівчарством. Привабливими були і багатства дельти – риба, очерет і навіть ділянки землі, придатні для землеробства.

Першими сюди прибули запорізькі козаки (після скасування Запорізької Січі), які спочатку жили в куренях в лісах і плавнях. Це зазначає у своїй праці «Історія церкви Святого Дмитрія в Караормані» (1967) священник Константин Добреску.

Нам відомо, що в Караормані була заснована і проіснувала певний час одна з перших Задунайських Січей до виникнення Дунавецької Січі. Назва села турецького походження, означаючи «Чорний ліс».

Треба згадати, що тут існує величавий ліс, якого в 1940 році оголосили природним заповідником.

В 1967 році тут проживало 200 сімей – понад 1000 душ.

За переписом населення 1992 року населення Караорману начислювали всього близько 500 чоловік, майже всі українці.

У Караормані знаходилася одна з найдавніших і найцінніших будов: перша церква, збудована задунайськими козаками з дерева, очерету і обліплена глиною. Згодом було привезено з України одягу для священника, ікони, лампади і три дзвони, які зберігаються до наших днів.

В 50-тих роках українську мову у Караормані викладала учителька Марія Карабін.

Пардина розташована на правому березі дунайського русла Кілія, біля пагорба Степок. Село простягається на 6 км і знаходиться на відстані 37 км від Тульчі.

Назва села. За легендою багатий турок приїхав в Дельту Дунаю з своєю дружиною літом. Вони відпочили під холодком верби. Коли відійшли від верби, дружина забула під деревом парасольку. Замітивши, що не має парасольки, вона почала кричати: *partisa, partisa*, що по-турецьки означає парасолька. Одні ще додають і те, що до цього слова близьке і українське слово парасоль. Це відбулось десь біля 1860-их років, коли, мабуть, заснувалось село.

В 1896 році в Пардині було 50 хат, які займали площу в 17 гектарів, були 35 сімей з 148 чоловік – українці, 7 євреїв.

В 1904 році село налічувало 47 хат і 261 чоловік, з яких 169 українців і 86 румунів.

В 50-их роках в школі села Пардина українську мову викладали Константин Корней, Олександра (Скачков) Петре.

В 1992 року населення Пардини налічувало 791 чоловік, з яких 633 румуни, 143 українці, хоч ми гадаємо, що українців набагато більше.

В селі існує церква, збудована в 1860 році Степаном Белібовим, українцем за походженням. Храм церкви Різдво Пресвятої Богородиці.

Кілія Веке, (Стара Кілія). Велика слобода, найбільший населений пункт в Дельті Дунаю, розташована в північній частині повіту на височині з тією ж назвою, на відстані 70 км від міста Тульчі. Земля тут добра для землеробства. Слобода має 5000 гектарів родючої землі, пасовиськ та сінокосів. На острові – майже таку ж площу лісу.

Ці природні багатства краю давали можливість людям знайти добрі умови для життя ще з давніх давен. Поблизу села були відкриті матеріальні сліди ще з епохи неоліту. Історичні джерела, починаючи від Геродота, говорять, що русло Кілія було водним шляхом з назвою Акілея, ім'я сина богині Тетіс Ахілея, знаменитого героя «Іліади» Гомера. Тут приблизно 2500 років тому грецькі торговці мали свою громаду під назвою *Achilea*, за іншими *Licostomo*.

За археологічними розкопками виходить, що Кілія була розташована набагато далше від нинішнього села, на півдні, на березі каналу Кілія-Батаг. Археологічні сліди нагадують, що тут колись існувала генуезька кріпость. Ще видні сліди захисних валів. Про існування генуезької кріпості

згадують документи того періоду, коли панував тут Добротіч (XIV), та його битви з генуезцями. В кріпості Лікостомо зустрічаємо генуезців в 1359 р. з своїми гарнізонами.

В другій половині XIV ст. володіння Волощини поширюється і на Добруджу. Мірча Старий (1306-1387) володів країною Добротіча. Він завоював генуезький порт Кілія.

В 1465 р. Кілія стає частиною феодальної держави Волощини, коли завдяки її стратегічній розположеності та комерційному значенню її завоював воєвода Стефан Великий.

Починаючи з 1484 р. Стара Кілія і Нова Кілія були під турецьким пануванням до 1812 р., коли Нова Кілія і Бессарабія попадають під російське панування. 12 вересня 1818 р. дунайське русло Кілія стає границею між росіянами та турками. Так Стара Кілія повертається під турецьке панування.

Після війни за Незалежність 1877-1878 рр. Добруджа і Дельта Дунаю попадають під румунську владу.

Стара Кілія була містом до 1 січня 1925 року, коли стала селом.

Крім військового і стратегічного значення, Кілія мала і економічне значення. Вона була дуже багатою рибою.

Новішу історію місцевості можна почути від старожилів, які стверджують, що півтора століття тому на цих місцях було кілька колиб. За короткий час сюди прибули українці та молдовани з Бессарабії, тут знайшовши добрі умови життя.

Кажуть, що місцевість перезаснувалась після Кримської війни мешканцями прибувшими з Бессарабії. Турецький губернатор наділив їм землі

для будови хат і для землеробства і звільнив від податків. Раніше тут існували кілька кошар для худоби і кілька колиб для українських рибалок.

Найдавніші сім'ї слободи: Холостенко, Лужинський, Фудулу, Горджіу.

В 1896 році населення Кілії складало 500 сімей (2300 чоловік). За національністю: 1500 українців. 540 румунів, 50 болгар, 30 греків. 120 євреїв та ін. За переписом 1992 року: 2946 чоловік, з яких 90 % українці. В 2002 році село налічувало 3600 жителів.

В Кілії школа була заснована в 1879 році. В 50-их роках минулого століття українську мову викладали учителі Михайло Федюк, Ніна Федюк.

Тут існують дві церкви: липованська, заснована в 1865 р. та українська, збудована в 1854.

Перезаснувавшись село, віруючі мають потребу церкви і свого священника. Бо дотоді вони привозили для релігійних служб священника з Нової Кілії.

З допомогою турецького підгубернатора Суліни віруючі отримали фірман для будови церкви від султана з Константинополя в 1858 р. Фірман в румунському перекладі знаходиться і тепер в архіві церкви. На основі фірмана почали будувати церкву. При будові церкви люди використали дерев'яні колоди, яких оббили дошками. Будова виконується в 1858-1860 роках під проводом священника Олекси Велічу.

Божа служба провадилася слов'янською мовою.

З часом число населення зросло, в церкві не було місця для всіх. Тоді подумали збудувати нову церкву. В 1897 році парохіальний комітет на чолі з священником Лазером Бринза починають будову нової, більшої церкви, навкруг старої церкви. Стара церква залишилась всередині нової будови. Нова будова у формі хреста має той же храм як і стара церква – «Святі Владики». Це монументальна будова, виконана за планом архітектора Прейссера з Галац. Церква має міцний камінний фундамент. В перші роки збудували стіни і передні бані висотою 45 метрів. Стіни змуровані з цегли, а церква покрита бляхою.

В 1925 році збудували і велике склепіння, підтримане чотирма стовпами і закінчили дах церкви.

В 1935 році стару церкву, яка залишилась всередині великої церкви, розвалили. В новій церкві постелили підлогу з бетону. Поставили іконостас та ікони, змальовані художником Віктором Аджепієску з Бухареста.

Під час війни, в 1941 році церква була бомбардована і зазнала багато шкод. В наступні роки церква була відремонтована.

Церква «Святі Владики» має незвичайні розміри для села, її архітектурний стиль готико-слов'янський, до якого з часом добавився і румунський.

В церкві існують багато релігійних предметів історично-художньої вартості. Напис на дзвонах нагадує нам, що вони були відлиті в Харкові. Й інші речі з слов'янським написом мають бути з українських міст, з якими добруджанські віруючі мали релігійні і культурні зв'язки. В дзвіниці знаходяться чотири великі дзвони, вилиті на Україні. На найбільшому дзвоні є такий напис: 90428 ВЪЛПІТЬ ВЪ ЗАВОДЪ ПОЧЕТНОЙ ГРАЖДАНКИ НАСТАСЬИ ТИМОФЪТВАИИ І БЫЖОВ ВЪ ХАРЪКОВЪ.

Віргілій РІЦЬКО

Н. Забіла

Лютий

Другий місяць зветься Лютий,
а лютує він тому,
що на світі довго бути
не доводиться йому.
Хоче Лютий, щоб на світі
панувала вік зима.
Та поволі сонце гріти
починає крадькома.
Довші дні, коротші ночі.
Гульк – уже й струмок тече!
Лютий враз як зарежоче,
знов морозом припече,
та як здійме враз хуртечу,
як засипле снігом дах!
Люди добре топлять печі,
щоб не змерзнуть в хатах.
Та здаля вже крок по кроку
йде весна, веселий час.
І, розгніваний, до строку
Лютий геть тіка від нас...

Невигадані історії

Про «неуважність» вчених складено багато усмішок.

Одна з них розповідає, буцімто французький учений АМПЕР ішов якомсь Парижем, поринувши у роздуми. Аж раптом на очі йому трапила гладенька чорна дошка. Учений дістав з кишені крейду і, ніскільки не дивуючись, звідки та дошка посеред вулиці могла взятися, заходився обчислювати.

Навіть коли дошка зрушила з місця, учений не звернув на це уваги. Він продовжував писати на ній і тоді, коли за чудернацькою дошкою довелося не тільки йти, а й бігти!

Як виявилось потім, за дошку «неуважному» вченому правила задня стінка карети.

Однак поміркуємо над цим прикладом краще. Те, що, на перший погляд, свідчить про неуважність, говорить якраз про... виняткову зосередженість учених! Адже неуважним вважають того, хто, помічаючи дріб'язкове, не зауважує головного. Головним же для Ампера було не те, на чому він пише, а те, що він пише!

Видатного фізика АЛЬБЕРТА ЕЙНШТЕЙНА ститали, ким би він став, якби міг почати життя спочатку.

– Водопровідником, – відповів Ейнштейн. – Дуже добра професія: незалежна, щодня бачишся з новими людьми...

Відповідь ученого потрапила в газети.

Не минуло й кількох днів, як він отримав листа. В ньому повідомлялося, що мрія вченого збулася і він може вважати себе водопровідником їхнього міста. Щоправда, лише почесним – більшого довірити ученому водопровідники не могли. Звісно ж, всяка справа майстра любить.

Збірка «Дванадцять місяців»

Найменший собака у світі – чихуахуа

Незважаючи на свої іграшкові розміри, собаки породи чихуахуа мають гарну реакцію, вони швидкі в русі й абсолютно безстрашні.

Предком найменшої собаки у світі вважається течічі, про яку збереглися згадки ще з часів цивілізацій Ацтеків і Майя (бл. 1500 р. до н.е.). Тоді ця порода собачок вважалася священною. Назва «чихуахуа» походить від однойменного мексиканського штату, де пізніше були виявлені течічі.

Сьогодні Книга рекордів Гіннеса відстежує усі видатні досягнення й унікальні показники не лише людей, а й братів наших менших. Так, наприклад, згідно з офіційним сайтом Книги рекордів Гіннеса, титул найменшої собаки у світі вже котрий рік поспіль підтверджує крихітна чихуахуа на прізвисько Бу-Бу (Boo-Boo). Ця рекордсменка, на зріст 10,16 см і вагою 675 г, своїми розмірами більше нагадує морську свинку. Їй усього 4 роки, а про це малятко знає вже весь світ.

За типом хутра породу найменших собак у світі ділять на два види: довгошерсті та гладкошерсті. Забарвлення чихуахуа може бути найрізноманітнішим, переважно зустрічаються собачки з рудим, палевим і біло-кремовим відтінками хутра. Вони можуть бути двотриколірні, а також крапчасті, з

різними масками. Ця порода собак унікальна тим, що стандарт ваги однієї особини може коливатися в межах 500-3000 г.

Господарі чихуахуа кажуть, що, незважаючи на крихітні розміри вихованців, вони безмежно віддані й дуже люблять тих, хто про них піклується.

Завдяки своїм специфічним

розмірам, цей найменший собака у світі завжди залишиться для вас щеням, яке б довге життя він не прожив. Звичайно, що під час догляду за такою крихіткою варто враховувати чимало нюансів. Наприклад, не можна дозволяти щеняті спати з вами у ліжку чи сидіти у кріслі. Заборонено брати його під пахви або тягнути за лапу і т.д.

Незважаючи на величезну кількість таких ось «не можна», щастя, яке здатна подарувати вам ця істота, обернено пропорційне її крихітному розміру.

Мудра дівчина

Було собі два брати – один убогий, а другий багатий. От багатий колись ізласкавився над бідним, що не має той ні ложки молока дітям, та й дав йому дійну корову, каже:

– Потроху відробиш мені за неї.

Ну, бідний брат відробляв потроху, а далі тому багачеві шкода стало корови, він і каже вбогому братові:

– Віддай мені корову назад! Той каже:

– Брате! Я ж тобі за неї відробив!

– Що ти там відробив, – як кіт наплакав тієї роботи було, а то таки корова! Віддай!

Бідному жалко стало своєї праці, не схотів віддати. Пішли вони позиватися до пана. Прийшли до пана. А панові, мабуть, не схотілося роздумувати, хто з них правий, а хто ні, – то він і каже їм:

– Хто відгадає мою загадку, того й корова буде.

– Кажіть, пане!

– Слухайте: що є в світі ситніш, прудкіш, миліш над усе? Завтра прийдете, скажете.

Пішли брати. Багач іде додому та й думає собі:

– От дурниця, а не загадка! Що ж є ситніш над панські кабани, прудкіш над панські хорти, а миліш над гроші? Ге, моя корова буде!

Бідний прийшов додому, думав, думав та й зажурився. А в нього була дочка Маруся. Вона й питається:

– Чого ви, тату, зажурилися? Що пан казав?

– Та тут, дочко, таку пан загадку загадав, що я й не надумаю, що воно й є.

– А яка ж загадка, тату? – Маруся питає.

– Та така: що є в світі ситніш, прудкіш, миліш над усе?

– Е, тату, ситніш над усе – земля-мати, бо вона всіх годує й напуває; прудкіш над усе – думка, бо думкою враз куди хоч перелетиш; а миліш над усе – сон, бо хоч як добре та мило чоловікові, а все покидає, щоб заснути.

– Чи ба? – каже батько. – Адже й справді так! Так же я й панові казатиму.

Другого дня приходять обидва брати до пана. От пан їх і питає:

– Ану, відгадали?

– Відгадали, пане, – кажуть обидва. От багатий зараз виступає, щоб собі попереду поспішить, та й каже:

– Ситніш, пане, над усе – ваші кабани, а прудкіш над усе – ваші хорти, а миліш над усе – гроші! – Е, брешеш, брешеш! – каже пан. Тоді до вбогого:

– Ану, ти!

– Та що ж, пане, нема ситнішого, як земля-мати: вона всіх годує й напуває.

– Правда, правда! – каже пан. – Ну, а прудкіш що на світі?

– Прудкіш, пане, над усе – думка, бо думкою враз куди хоч перелетиш.

– Так! Ну, а миліш? – питає він.

– А миліш над усе – сон, бо хоч як добре та мило чоловікові, а все покидає, щоб заснути.

– Так, усе! – говорить пан. – Твоя корова. Тільки скажи мені, чи ти сам це повідгадував, чи тобі хто сказав?

– Та що ж, пане, – каже вбогий, – є в мене дочка Маруся, – так це вона мене так навчила. Пан аж розсердився:

– Як це? Я такий розумний, а вона проста собі дівка та мої загадки повідгадувала! Стривай же! На тобі оцей десяток варених яєць та понеси їх своїй дочці: нехай вона посадить на них квочку, та щоб та квочка за одну ніч вилупила курчата, вигодувала, і щоб твоя дочка зарізала трьох, спекла на снідання, а ти, поки я встану, щоб приніс, бо я дождатиму. А не зробить, то буде лихо.

Іде сердешний батько додому та й плаче. Приходить, а дочка й питає його:

– Чого ви, тату, плачете?

– Та як же мені, дочко, не плакати: ось пан дав тобі десяток варених яєць та казав, щоб ти посадила на них квочку, та щоб вона за одну ніч вилупила й вигодувала курчата, а ти щоб спекла їх йому на снідання.

А дочка взяла горщечок каші та й каже:

– Понесіть, тату, оце панові та скажіть йому, – нехай він виоре, посіє цю кашу, і щоб вона виросла просом, поспіла на ниві, і щоб він просо скошив, змолотив і натовк пшона годувати ті курчата, що їм треба вилупитись з цих яєць.

(далі буде)

БІЛИЙ КІТ

Слова Валентини БОНДАРЕНКО

Музика Юрія ПАРАЩИНЦЯ

Allegretto

Ко - тик ви - біг за во - ро - та, А на ву - ли - ці - зи - ма! Бі - лий сніг і

бі - лий ко - тик - І ко - та не - мов не - ма! Лиш на кін - чи - ку хвос - та

Видно плям - ку у ко - та, Вид - но плям - ку у ко - та.

Котик вибіг за ворота,

А на вулиці – зима!

Білий сніг і білий котик –

І kota немов нема!

Лиш на кінчику хвоста

Видно плямку у kota.

Перший вечір нової літстудії

Минуло багато років, відколи перестала діяти Літстудія українських письменників Румунії. Тому я зраділа, коли по інтернету Михайло Трайста запросив взяти участь у відкритті нової літстудії.

Перший її літературний вечір, організований Культурно-християнським товариством українців Румунії ім. Тараса Шевченка (голова письменник Михайло Трайста) та Бухаретською філією СУРУ (голова Ярослава Колотило) відбувся у січні у фестивальному залі Бухаретської філії Союзу Українців Румунії.

Незважаючи на морозну і сніжну погоду, на подію прийшло багато людей, яким не байдужа літературна творчість, будь вона українська, чи румунська.

На літературний вечір було запрошено українських письменників, між якими були Михайло Михайлюк, який побажав організаторам успіху в їх починаннях, представник Радіо Інтернаціонал Христина Штірбець, представник української меншини при кабінеті прем'єр-міністра румунського Уряду радник Марія Гошук, а також кілька молодих румунських письменників (Клаудія Мінела, Меліна Константін, поет Крістіан Цирля), представники української громади Бухареста, студенти бухарестського українського філологічного відділення та ін.

На відкритті Ярослава Колотило, радник у Міністерстві культури і один із організаторів події, вітаючи учасників, підкреслила, що: *«літстудія нам, українцям, дуже потрібна для того, щоб популяризувати українську літературу як українців з Румунії, так і з України»* і має надію, що разом зробимо багато цікавого для українських, але й румунських читачів за допомогою видавництва «Шинель Гоголя» письменника Михайла Трайсти.

Вона пригадала слова українського поета Івана Драча, який висловив своє приємне враження, що в Румунії українські письменники змогли проявити себе і тримати зв'язок з Україною під час комуністичного режиму.

У продовженні письменник Михайло Трайста сказав кілька слів про життя і творчість талановитого українського письменника, односельчанина (обидва з села Верхня Рівна, що на Мараморощині) Михайла Небиляка.

Пригадав присутнім, що літературний дебют Михайла Небиляка відбувся 1968 року на сторінках української газети «Новий вік», де ще будучи студентом, він друкував «оригінальні поезії». Це були поезії про його почуття і переживання в дитячому і юнацькому віці.

Перша збірка поезій Михайла Небиляка «Криниці моїх очей» появилася у видавництві «Критеріон» (Бухарест, 1972), після чого він стає членом Спілки Письменників Румунії.

Михайло Небиляк відкриває нову сторінку в українській літературі своїми романами «Лорана» (1974) і «Любов до ближнього» (1978). Останній перекладено на румунську мову Ліяною Іван Гілія («Аргоарелуі dragoste», Editura «Kriterion, București, 1987).

«Дехто каже, що Михайло Небиляк зрадив поезію, перейшовши на прозу. Однак він водночас служив дуже добре й поезії, й прозі. В поезії чи прозі Небиляк – оригінальний творець, який не йшов протоптаними іншими стежками, а прокладає в часі та просторі свою вірну стежину, яка йому належатиме. І що ж може бути кращим для письменника» – писав про нього у книзі «Слово про побратимів» Степан Ткачук.

Після довгих років праці в жанрі прози Михайло Небиляк у 1990 році повернувся до поезії збіркою «Неспокій весни». Вона насичена тими ж романтичними і неоромантичними стилями.

На письмовому столі Михайла Небиляка залишилися недописаними роман «Сум весняних снігів» і збірка румунських віршів «Заборонене кохання».

Далі прочитав його вірш «Балада про батькові коні»:

*«Батько коні продав –
Я малим був і плавав...
Збиралися у вирій
Сизокрили вогні
Журавлі наш димар*

*Покинули зранку,
Не попрощавшись зі мною, –
Я заплаканий спав.
Я ридав як ридає
Дитя у просонні.*

*Перевтомлену матір,
Годинник збудив.
На яворі сонце
Зависло, як диня,
А батько спав п'яний
У кутку на підлозі.
Біжить, мамо, швидко,
Жеребців нагодуйте!*

*Бо зараз їх батько
Угору візьме.
Кричав я,
Як заспані діти кричать,
А мамині очі
Заглянули щиро
У серце моє
Ще дитяче й палке».*

Із задоволенням присутні послушали фрагмент з роману «Рекреації» сучасного українського письменника Юрія Андруховича у перекладі на румунську мову Марії Гошук Семенюк.

Вона розказала про перший роман Юрія Андруховича «Рекреації», який був написаний у 1990 року і опублікований 1992 р.

Роман уже давно зайняв почесне місце в пантеоні сучасної української літератури. У ньому якнайяскравіше розкрився потяг автора до гротеску і фантазмагорії.

Автор твору зображує сучасний світ і людей в іронічному світлі, через образи чотирьох героїв досліджує основні сфери взаємовідносин творчої людини зі світом, що визначаються такими опозиціями: митець – проблема свободи (Хомський), митець – соціум (Мартофляк), митець – проблема смерті (Немирич), митець – етнос (Штундера). Вся серйозність проблематики зв'язків митця із всесвітом прихована.

Можемо сказати, що керуючись власним досвідом, Юрій Андрухович адекватно втілює в романі «Рекреації» всю неоднозначність, суперечливість, внутрішню конфліктність буття митця в сучасному українському суспільстві – відзначає критика.

Учасники мали змогу поділитися думками про творчість румунських поетів Клаудії Мінели, Роміци Меліни Константін та Крістіана Цирлі.

Письменниця Клаудія Мінела, вірші якої були перекладені на українську мову і появилися у літературному журналі «Наш голос», підкреслила, що «Цю ініціативу я сприймаю як тісну дружбу між Україною та Румунією» і прочитала кілька власних віршів, а також вірші Крістіана Цирлі.

Зустріч насамперед запам'яталась дружньою атмосферою. Це був надзвичайний вечір, і я сподіваюсь, що це лише початок.

Особливу подяку хотілося б висловити організаторам події Михайлу Трайсті і Ярославі Колотило з надією, що вони продовжать розвивати цю справу!

На кінець Михайло Трайста повідомив, що якщо в когось з'явилися бажання долучитися до заходів, аби приєдналися, бо приємно бачити хороше, збагачувати себе істинними цінностями, торкаючись до живого – вірша та прози.

Вечір був наповнений атмосферою порозуміння, щирості та душевної теплоти.

Тереза ШЕНДРОЮ

Подаємо нову адресу по інтернету нашої редакції:

E-mail: ukrainskyi.visnyk@gmail.com

Застереження

- * За достовірність фактів, цитат, власних імен та інших відомостей відповідають автори підписаних матеріалів.
- * Редакція може не поділяти точки зору авторів.
- * Надіслані до редакції матеріали не повертаються.
- * Редакція залишає за собою право скорочувати і редагувати надіслані матеріали, не порушуючи їхнього основного змісту.

УКРАЇНСЬКИЙ ВІСНИК

UKRAINSKYI VISNYK

Шеф-редактор

МИХАЙЛО МИХАЙЛЮК

Редактор – **Тереза ШЕНДРОЮ**

Техноредагування і комп'ютерний набір: Тереза ШЕНДРОЮ

Редакція: Радуга Попеску № 15, Бухарест

Телефони: 0212220755; 0212220737; 0212220748; 0212220724

Друкарня S.C.SMART ORGANIZATION S.R.L., Бухарест, Румунія

Redacția: Radu Popescu Nr. 15, Sector 1, București, România